

Danijel Alerić

TOPONIM BOSNA KAO SLAVISTIČKI PROBLEM

Dominira mišljenje A. Mayera i P. Skoka da je ime južnoslavenske pokrajine Bosne nastalo prema imenu rijeke Bosne u toj pokrajini i da je hidronim *Bosna* predslavenskoga i predromanskoga porijekla. Ono se temelji na njihovu mišljenju da su imena većih rijeka na južnoslavenskom tlu odreda predslavenskoga, a mnoga čak i predindoevropskoga porijekla. To temeljno mišljenje nije sasvim točno; usp. npr. činjenicu da najdužu grčku rijeku, dugu oko 320 km i u antičko doba poznatu pod imenom Ἀλιάκμων, u novije doba Makedonci zovu imenom *Bistrica*, Grci – imenom Ἀλιάκμων i Βιστρίτσα ili Βίστριτσας, Turci – imenom *İnce kara* (su). Oni koji su dosad pisali o toponimu *Bosna* nisu uzimali u obzir da se korijen *bosn-* javlja i u više drugih toponima na tlu uže srednjovjekovne države Bosne i ostalih slavenskih zemalja, a ni to da se njima označuju geografski objekti u gorskim, a ne u nizinskim krajevima. G. 1974. zabilježen je i dragocjeni podatak da na području današnje pokrajine Bosne živi i apelativ *bosna* u značenju 'mjesto na koje ne dopiru ili slabo dopiru sunčane zrake, osoje', označujući, dakle, pojam koji je značajan osobito za gorske krajeve. Sve to upućuje na konačni zaključak da etimolog mora ozbiljno računati s mogućnošću da su i horonim *Bosna* i hidronim *Bosna* – slavenskoga porijekla.

1. Budući da je ime *Bosna* u svijetu odavna dobro poznato kao ime geografski i historijski vrlo zanimljive pokrajine na slavenskom jugu i središnje rijeke u toj pokrajini, duge oko 271 km, i budući da se to ime prvi put spominje već oko g. 950. u Porfirogenetovu djelu *De administrando imperio*, u poglavlju 32 (τὸ χωρίον Βόσωνα), nije nikakvo čudo što je ono privlačilo dosta veliku pozornost najprije historičara, a onda i lingvиста.

Od onih koji su se od sredine XIX. st. zaustavljali na toponimu *Bosna* (I. F. Jukić, Đ. Daničić, Wilhelm Tomaschek, Karlo Sax, Ljudevit Thallóczy, Tomo Maretić, Ćiro Truhelka, Petar Skok, Julijan Jelenić, Antun Mayer, Vladimir Ćorović, Dominik Mandić, Marko Vego i dr.) svakako su najautoritativniji Antun

Mayer i Petar Skok. Iako je Mayer prvi put dotakao problem toga imena već g. 1933,¹ a Skok čak g. 1907,² i Mayer i Skok iznijeli su svoje mišljenje o tome imenu i pri kraju života, kad su kao etimolozi bili najzreliji. Stjecajem okolnosti ta su njihova konačna mišljenja objelodanjena u djelima koja su se pojavila nakon smrti obojice autora (Skok je umro g. 1956, a Mayer g. 1957). Međutim, Mayer i Skok zapravo se slažu samo u tome da je horonim *Bosna* nastao od hidronima *Bosna* i da je hidronim *Bosna* predslavenskoga i predromanskoga porijekla.

Mayer u svom djelu *Die Sprache der alten Illyrier* ponavlja svoje, više puta izneseno mišljenje da je ime rijeke Bosne, dakle i ime južnoslavenske pokrajine Bosne, ilirskoga porijekla. Misli da ono potječe od ilirskoga oblika **Báss-an-as* (-ā) koji da je u vezi s praindoevropskim korijenom **bhoǵ-* u značenju 'tekuća voda, tekućica'.³

Skok u svom *ERHSJ* pomišlja da je ime *Bosna* "zacijselo, čak i predindoevropska riječ" i pretpostavlja da je nastalo ovako: *Bosna* < *Bosna* < *Bosina* < **Bassinus* < **Bassenus* < **Bassanus*.⁴ O izvornom značenju toga imena Skok ne iznosi nikakva svoga mišljenja, ni u spomenutom članku iz g. 1907, u kojem je prvi put dotakao problem imena *Bosna*, ni u *ERHSJ*. Zanimljivo je da u svom životnom djelu ne iznosi ni drugih mišljenja o značenju toga imena, premda su mu, svakako, bila dobro poznata. Sama ta činjenica, očito, odražava i njegov stav prema tim mišljenjima. Drugim riječima, to znači da Skok nije vjerovao u mogućnost uspješnoga tumačenja hidronima i uopće toponima *Bosna*, odnosno da je o pokušajima tumačenja toga imena mislio isto što je, npr., g. 1938. mislio o pokušajima tumačenja imena velike rijeke Tise, poznate u starom vijeku pod imenom *Pathissus*: "Što znači *Pathissus* i kome jeziku pripada ova reč, to danas niko ne može znati. Samo oni koji mesto ozbiljnog lingvističkog izučavanja vole praviti kombinacije vele da znaju to."⁵

Mišljenje historičara Marka Vege, izneseno g. 1972, da je južnoslavenska pokrajina *Bosna* vjerojatno nazvana po imenu nekoga doseljenoga slavenskoga plemena ili plemenskoga starješine⁶ izgleda nakon svega toga upravo heretično.

¹ Usp. A. Mayer, *Staroilirske studije*, Nastavni vjesnik, knj. 42, Zagreb 1933/34, str. 47-48.

² Usp. P. Skok, *Einige serbokroatische Lehnwörter*, Archiv für slavische Philologie, knj. 29, Berlin 1907, str. 479-480.

³ Usp. A. Mayer, *Die Sprache der alten Illyrier, Band II: Etymologisches Wörterbuch des Illyrischen, Grammatik der illyrischen Sprache*, Schriften der Balkankommission, Linguistische Abteilung XVI, Beč 1959, s. v. *baz-*.

⁴ Usp. P. Skok, *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, knj. 1-4, Zagreb 1971-1974, s. v. *Bosna*.

⁵ Usp. P. Skok, *Toponomastika Vojvodine*, P. o. iz Glasnika Istoriskog društva u Novom Sadu, knj. 12, Novi Sad 1938, str. 7.

⁶ Usp. M. Vego, *Postanak imena Bosna i Hercegovina*, Pregled, god. 62, Sarajevo 1972, str. 110-111.

Ipak, smije li se tako naprećac, bez poznavanja podataka s terena na kojem žive Slaveni, odbacivati i sama pomisao da je toponim *Bosna* slavenskoga porijekla?

2. Mayerovo i Skokovo zaključivanje o porijeklu i značenju imena *Bosna* temelji se ponajviše na mišljenju da su imena većih rijeka na današnjem južnoslavenskom tlu odreda predslavenskoga, a mnoga čak i predindoevropskoga porijekla. To mišljenje Skok je, npr., g. 1938. formulirao ovako: "Na srpskohrvatskoj jezičnoj teritoriji opaža se da samo male reke (pritoci većih, potoci) imaju naša narodna imena. Imena velikih reka odreda su neslovenska, pretslovenska ili predindoevropska."⁷

U to da se imena velikih rijeka načelno čuvaju duže od drugih toponima, kad i mnogo stoljeća, i da ih rado prihvaćaju i osvajački narodi, doista ne može biti nikakve sumnje. Ipak, izneseno mišljenje od kojega polaze Mayer i Skok, a ono je među lingvistima popularno još i danas, nije sasvim točno. U sklad se s njime ne može dovesti npr. činjenica da najdužu grčku rijeku, dugu oko 320 km i u antičko doba poznatu pod imenom 'Αλιάκμων koje se izvodi od praie. **Wli-akmōn* u značenju 'valjač kamenja', egejski Makedonci zovu slavenskim imenom *Bistrica*. Dapače, ta je rijeka i među Grcima poznata pod prilagođenicom slavenskoga imena *Bistrica*, tj. pod imenom u obliku Βιστρίτσα ili Βίστριτσας.⁸ Pod tim je imenom među njima sigurno bila poznata već g. 1696, što se može zaključivati na osnovi činjenice da je te godine njezino ime zabilježeno na Jaillotovoj karti evropske Turske u obliku *Vistritza jen.*⁹ Danas je ona među Grcima poznata u prvom redu pod spomenutim antičkim imenom 'Αλιάκμων, ali ima razloga da se vjeruje kako je to ime među njima bilo sasvim zaboravljeno pa u novije vrijeme iznova prošireno, na umjetan način.¹⁰ Da obavijest bude potpuna, treba

⁷ Usp. P. Skok, *Toponomastika Vojvodine*, P. o. iz Glasnika Istoriskog društva u Novom Sadu, knj. 12, Novi Sad 1938, str. 6 (dakako, pod "srpskohrvatskom jezičnom teritorijom" razumijeva se tu i crnogorski i makedonski jezični prostor). Usp. i P. Skok, *Studije iz ilirske toponomastike*, P. o. iz Glasnika Zemaljskog muzeja u Bosni i Hercegovini, knj. 29, Sarajevo 1918, str. 120; P. Skok, *Studije iz ilirske toponomastike*, P. o. iz Glasnika Zemaljskog muzeja u Bosni i Hercegovini, knj. 32, Sarajevo 1920, str. 38; P. Skok, *Iz toponomastike Južne Srbije, II Skopska kotlina*, P. o. iz Glasnika Skopskog naučnog društva, knj. 15-16, Skoplje 1936, str. 101; P. Skok, *Toponomastika Vojvodine*, Preštampano iz Zbornika Matice srpske, sv. 2. serije društvenih nauka, Novi Sad 1952, str. 8; P. Skok, *Des lois toponomastiques*, Quatrième congrès international de sciences onomastiques, Volume II: Actes et Mémoires, Lund 1954, str. 502.

⁸ Usp. P. Skok, *Konstantinova Srbica na Bistrici u Grčkoj*, Glas SKA, knj. 176, Beograd 1938, str. 260; I. Duridanov, *Южнославянските речни названия и тяхното значение за славянския топонимичен атлас*, Славянска филология, knj. III, Sofija 1963, str. 204. Izuzetno za drugi grčki oblik (Βίστριτσας), koji ne spominju ni Skok ni Duridanov, usp. I. P. Horikov i M. G. Malev, *Новогреческо-русский словарь*, Moskva 1980, str. 836 (s. v. 'Αλιάκμων) i 837 (s. v. Βίστριτσας).

⁹ Usp. I. Duridanov, o. c., str. 204.

¹⁰ Usp. P. Skok, *Iz toponomastike Južne Srbije, II Skopska kotlina*, Glasnik Skopskog naučnog društva, knj. 15-16, Skoplje 1936, str. 101; P. Skok, *Konstantinova Srbica na Bistrici u Grčkoj*, Glas

reći i to da Turci u dolini Bistrice, a i Turci općenito, ne poznaju te rijeke ni pod imenom koje bi se naslanjalo na njezino antičko ime *Ἀλιάκμων*, ni pod imenom koje bi se naslanjalo na njezino slavensko ime *Bistrica* – oni je, naime, poznaju pod imenom *Īnce kara*¹¹ ili *Īnce kara su*,¹² tj. pod imenom koje Skok tumači kao *uska crna rijeka*.¹³

Dakle, sumnje ne može biti: jedna dosta velika rijeka, upravo najveća rijeka u Grčkoj, nosi najprije predgrčko ili grčko ime, zatim, među doseljenim Slavenima i kasnijim Grcima – slavensko ime, a među Turcima, koji su osvojili područje oko Bistrice u XV. st., tursko ime.

Grčka rijeka *Bistrica* – duga, kako je spomenuto, oko 320 km – najduža je rijeka koja teče područjem što su ga naselili južni Slaveni i pri tom sigurno nosi slavensko ime. Dakako, na slavenskom jugu ima još dosta dugih rijeka poznatih pod neprijeporno slavenskim imenima: makedonska *Crna reka*, duga oko 201 km (pod tim je imenom, upravo pod imenom *Τζερνός ποταμός*, pozna već Georgije Kedren, bizantski kroničar iz XI-XII. st.),¹⁴ bugarska rijeka *Topolnica*, duga oko 155 km (njezino se ime, u obliku *Τοπολιβίτζη*, spominje prvi put u XI. st.),¹⁵ itd.

Sve to upućuje na zaključak da toponim, odnosno hidronim *Bosna* ne mora biti neslavenskoga porijekla, utoliko prije što je rijeka *Bosna* kraća od spomenute rijeke *Bistrice* čak oko 50 km.

3. Gotovo svi koji su dosad pisali o toponimu *Bosna* uzimali su da je korijen *bosn-* sačuvan samo u spomenutim dvama toponimima, tj. u imenu glasovite južnoslavenske političke jedinice *Bosne* i u imenu također dobro poznate rijeke *Bosne*. Istina, mora da je i više njih znalo da na hrvatsko-srpskom jezičnom području izvan granica uže srednjovjekovne države *Bosne* ima dosta toponima s korijenom *bosn-*: *Bosanka* 'brdo i selo više Dubrovnika', *Bosna* 'selo blizu Zeline u Hrvatskom zagorju', *Mala Bosna* 'selo blizu Subotice' itd. Ali, ti toponimi uglavnom nisu privlačili njihovu pozornost, očito stoga što se je činilo sasvim vjerojatnim da oni u krajnjoj liniji izvire iz imena političke jedinice *Bosne*, odnosno da su nastali u vezi sa seobama stanovništva iz te političke jedinice.

Činjenica je, međutim, da toponimā tipa *Bosna* i sl. ima i u granicama uže srednjovjekovne države *Bosne*, a i u slavenskim krajevima izvan hrvatsko-srpskoga jezičnoga područja, dakako, onima u koje, koliko se zna, iseljenici iz *Bosne* nisu dopirali.

SKA, knj. 176, Beograd 1938, str. 260-261.

¹¹ Usp. Samy-bey Frachery, *Dictionnaire universel d'histoire et de géographie*, knj. II, Carigrad 1889, str. 1166-1167, s. v. *Īnce kara*.

¹² Usp. I. Duridanov, o. c., str. 204.

¹³ Usp. P. Skok, *Konstantinova Srbica na Bistrici u Grčkoj*, Glas SKA, knj. 176, Beograd 1938, str. 260.

¹⁴ Usp. I. Duridanov, o. c., str. 182.

¹⁵ *Ib.*, str. 193.

Već je historičar Marko Vego, kao jedan od onih koji su pisali o toponimu *Bosna*, zapazio da su pod tim imenom bila u srednjem vijeku poznata i dva naselja na tlu prvobitne zemlje Bosne: prvo bi se nalazilo na području nekadašnje Vrhbosne, odnosno današnjega Sarajeva, a spominjalo bi se izravno ili neizravno već od g. 1089; drugo bi se nalazilo u Visočkoj kotlini, a na nj bi upućivalo više historijskih dokumenata iz razdoblja od g. 1203. do 1601.¹⁶

Na tlu uže srednjovjekovne Bosne imenom se *Bosna*, upravo imenom *Gornja Bosna*, u današnje doba označuje gorski kraj južno od Sarajeva, omeđen planinama Bjelašnicom i Treskavicom i klisurom Krupcem.¹⁷ U tome se kraju brdo koje se nalazi nešto istočnije od sela Trnova zove imenom *Bosnik*.¹⁸ U gorovitu kraju nešto južnije od Nemile, također u granicama uže srednjovjekovne Bosne, postoji među brdima s desne strane rijeke Bosne obradiva kotlina koja je poznata pod imenom *Bosnica*.¹⁹ Nešto istočnije od Kotor-Varoša, dakle još u granicama uže srednjovjekovne Bosne, spušta se s planine Uzlomca Vrbanjin desni pritok *Bosanka*,²⁰ čije je ime, po svojoj prilici, također nastalo neovisno o imenu političke jedinice Bosne ili njezine središnje rijeke Bosne. S pravom se može pretpostaviti da sličnih toponima ima na tlu uže srednjovjekovne Bosne i više.

Od toponima tipa *Bosna* i sl. koji se susreću izvan hrvatsko-srpskoga jezičnoga područja najznačajniji je, bez sumnje, oronim *Bosna* kojim se označuje jedno od triju bila planine Strandže na krajnjem jugoistoku Bugarske, a istodobno i jedan od dvaju glavnih vrhova na tome bilu, visok 454 m.²¹

Na slovenskom jezičnom području zabilježeno je nekoliko toponima potencijalno istoga porijekla: hidronim *Búsna* ili *Bosna*, kojim se označuje jedan gorski izvor blizu sela Tržišča u dolini rijeke Mirne; hidronim *Busnik* (dijal. *Búsňk*), kojim se označuje gorski potok što teče kroz Šentrupertsku dolinu i utječe u Mirnu (u kraju u kojem se javljaju ta dva hidronima glas je u "regularen refleks za o"); toponimi *Bojsno* blizu Brežica, *Bojsno* blizu Podsrede, *Bojsna* u okolici Kranja, *Bosnik* (njem. *Wunsnigg*) blizu Vietinga u Koruškoj, o kojima zasad nemam potanjih podataka, izuzevši podatak da nisu hidronimi (u prvim se trima toponimi-

¹⁶ Usp. M. Vego, *Postanak imena Bosna i Hercegovina*, Pregled, god. 62, Sarajevo 1972, str. 112-115.

¹⁷ Usp. M. S. Filipović, *Gornja Bosna*, Geografski pregled, knj. I, Sarajevo 1957, str. 160.

¹⁸ *Ib.*, str. 161.

¹⁹ Nastavnik u Nemiljoj Ranko Bulatović, koji me izvješćuje o toj kotlini, ističe da u njoj po kazivanju okolnoga stanovništva "nikad nije bilo naselja", naravno, ako se izuzmu željeznički službenici u zgradi na njezinu rubu koja je za njih bila podignuta u prvim godinama austro-ugarske okupacije. To znači da ne treba doslovno shvaćati podatak iz g. 1896. da na tome području postoji zaselak *Bosnica* (usp. *Glavni rezultati popisa žiteljstva u Bosni i Hercegovini od 22. aprila 1895*, Sarajevo 1896, str. 472).

²⁰ Usp. topografsku kartu Jugoslavije razmjera 1 : 100.000, kvadrant *Prnjavor*, izd. iz g. 1935.

²¹ Usp. *Кратка българска енциклопедия*, knj. 1, Sofija 1963, s. v. *Босна*.

ma, kako ističe Bezlaj, javlja sekundarno *j* ispred *s*, kao u pridjevu *ojster* < *oster*).²²

I na češkom području postoje bar dva slična toponima: ekonimi *Boseň* i *Bosyně*. Selo Boseň nalazi se u brdovitu kraju, oko 60 km sjeveroistočno od Praga, odnosno oko 4 km jugoistočno od Mnichova Hradišta. Spominje se prvi put g. 1057. u lokativnom obliku *Bozni*, g. 1295. u obliku *Bosnye*, g. 1352. u obliku *Bosna*. Selo Bosyně (u pučkom govoru *Bosyň*) nalazi se također u brdovitu kraju, oko 30 km sjeverno od Praga, odnosno oko 9 km sjeveroistočno od Mělníka. Spominje se prvi put g. 1356. u obliku *Bossyna*. Iz potvrda toga imena što ih navodi Profous vidi se da se to selo spominje i kao "tvrz Bosyň", po čemu se može zaključivati da se nalazi na brdu ili pri brdu.²³

Naravno, spomenuti i neki nespomenuti slavenski toponimi ne moraju biti istoga porijekla kao i glasoviti južnoslavenski horonim i hidronim *Bosna*. Ipak je upadljivo da se njima, baš kao i tim dvama mnogo glasovitijim toponimima, označuju geografski objekti u gorskim, a ne u nizinskim slavenskim krajevima. Ta činjenica upućuje na zaključak da su vjerojatno istoga porijekla, odnosno da im se značenje krije u sferi pojmova karakterističnih za gorske krajeve. A kako među njima ima i dosta mikrotoponima, vjerojatnost da bi mogli biti slavenskoga porijekla samo se povećava.

4. U *Rečniku srpskohrvatskog književnog i narodnog jezika* zabilježen je ne samo toponim *Bòsna* nego i apelativ *bòsna*. Dodano je da taj, u znanstvenim edicijama dotad nepoznati apelativ dolazi u značenju 'hrastova duga za burad'. Apelativ je popraćen i jednim rečeničnim primjerom: *Trgujem bosnom*. Uz taj rečenični primjer donesena je oznaka iz koje se razabire da ga je moguće čuti u Bosni i Hrvatskoj.²⁴ Porijeklo se spomenutoga apelativa u rječniku ne tumači, ali se, mislim, svakako mora uzeti da se je razvio od novijega germanizma *fòsna* < njem. *Pfosten*, koji se u tome obliku i značenju 'debeli daska' može čuti i u Zagrebu.²⁵

Da toponim *Bosna* nije nastao toponimizacijom apelativa *bòsna* < *fòsna*, jasno je i bez posebnoga dokazivanja.

U znanstvenim edicijama dosad, međutim, nije bila zabilježena činjenica da u južnoslavenskoj pokrajini Bosni živi i apelativ *bosna* u značenju 'mjesto na koje

²² Usp. F. Bezlaj, *Slovenska vodna imena*, knj. 1, Ljubljana 1956, s. v. *Busnik*.

²³ Usp. A. Profous, *Místní jména v Čechách, jejich vznik, původní význam a změny*, knj. 1, Prag 1947, s. v. *Boseň* i *Bosyně*.

²⁴ Usp. *Rečnik srpskohrvatskog književnog i narodnog jezika*, izd. Srpska akademija nauka i umetnosti, Beograd 1959. i d., s. v. *bosna*.

²⁵ O starosti toga germanizma govori, svakako, činjenica da ga ne pozna ni Schneeweis (usp. E. Schneeweis, *Die deutschen Lehnwörter im serbokroatischen in kulturgeschichtlicher Sicht*, Berlin 1960, po kazalu). Koliko mi je poznato, prvi ga od leksikografa donosi Klaić, ali u obliku *fòstna* i značenju 'debeli daska, potporanj, greda' (usp. B. Klaić, *Veliki rječnik stranih riječi, izraza i kratica*, Zagreb 1972, s. v. *fòstna*), dakle doslovno u značenju u kojem se čuje i njemačka riječ *Pfosten* (usp. G. Šamšalović, *Njemačko-hrvatski rječnik*, IV. izdanje, Zagreb 1971, s. v. *Pfosten*).

ne dopiru ili slabo dopiru sunčane zrake, osoje', pa i prilog *bosnovito* koji je izveden od toga apelativa. Apelativ *bosna* u tome značenju javlja se, npr., u uzrečici *Nije isto župa i bosna* i u ovim stihovima iz jedne šaljive bosanske pjesme:

*Ibrahime, Mahmudpašin sine,
što s' na bosni kalem kalemio,
oni ti se kalem omladio!*

Prilog *bosnovito* zabilježen je u odgovarajućem značenju od staroga Bošnjaka koji je pripovijedao da u jednom izrazito potplaninskom bosanskom selu može uspijevati samo krumpir i zob jer da je u njemu "plaho bosnovito".²⁶ Kad je riječ o tome prilogu, treba, dakako, imati na umu da se on semantički ne poklapa s prilogom *busnovito* 'ljutito', koji se može izvesti od zabilježenoga, etimološki nedovoljno jasnoga pridjeva *busnovit* 'ljutit'.²⁷

Činjenica da se slavenski makrotoponimi i mikrotoponimi *Bosna* i sl. javlja ju, bar koliko mi je dosad poznato, samo u gorskim krajevima i činjenica da apelativ *bosna* u južnoslavenskoj pokrajini Bosni označuje pojam koji je značajan osobito za gorske krajeve upućuju na konačni zaključak da etimolog mora ozbiljno računati s mogućnošću kako je i ime južnoslavenske pokrajine Bosne i ime rijeke Bosne u toj pokrajini — slavenskoga porijekla. To, zapravo, znači da najprije valja do kraja riješiti problem apelativa *bosna* u značenju 'mjesto na koje ne dopiru ili slabo dopiru sunčane zrake, osoje', a tek onda prići rješavanju problema imena južnoslavenske pokrajine i rijeke Bosne. O rezultatu etimološke analize apelativa, a vjerojatno i njegova dvoznačnoga toponimnoga parnjaka govorit ću, međutim, drugom zgodom.²⁸

²⁶ Usp. I. Hodžić, *Šta je bosna, a šta župa*, Oslobođenje, Sarajevo, 17. V. 1974, str. 14 (autor je u vrijeme pisanja toga članka bio poznat kao ugledni i vjerodostojni stariji građanin bosanskoga grada Visokoga).

²⁷ Usp. *Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, izd. Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb 1880-1976, s. v. *busnovit*; P. Skok, *ERHSJ*, s. v. *busati* 1.

²⁸ Ova je rasprava u skraćenu obliku bila pročitana kao komunikat na VIII. međunarodnom slavističkom kongresu koji je bio održan u Zagrebu 3 — 9. rujna g. 1978. Dosad nije bila tiskana. Trebala je, naime, poslužiti samo kao osnova za opširnu radnju s težištem na rješavanju problema o kojima je riječ i iskorištavanju etimoloških rezultata u druge lingvističke i šire znanstvene svrhe, ali je ta radnja, na žalost, sve do danas morala ostati nedovršena jer su poslije g. 1978. jugoslavenske vlasti onemogućivale pokušaje da se u vezi s njome izvrše i potrebna terenska istraživanja.

Summary

THE TOPONYM *BOSNIA* AS A SLAVISTIC PROBLEM

The dominant opinion is that of A. Mayer and P. Skok who believed that the name of the south Slavic province Bosnia originated from the name of the river Bosnia in the province and that the hydronym *Bosnia* is of pre-Slavic and pre-Roman origin. This view is based on their opinion that the names of some bigger rivers in the south Slavic area are all of pre-Slavic and many even pre-Indoeuropean origin. This basic view is not completely true, compare e.g. the fact that the longest Greek river, which is about 320 km long, which was in the Antic times known as Ἀλιάκμων has been called *Bistrice* by the Macedonians and Ἀλιάκμων, Βιστρίτσα or Βίστριτσας by the Greeks and *İnce kara (su)* by the Turks. The authors who have so far written on the toponym *Bosnia* have taken into account neither the fact that the root *bosn-* appears in many older toponyms in the medieaval state of Bosnia in its narrower sense as well as in other Slavonic countries nor the fact that by these names the geographical objects in the mountain areas and not in the plains are being denoted. In 1974 an important fact has been recorded: in the area of todays Bosnia the appellative *bosna* exists which means 'the place to which the sun beams never or rarely reach'. Thus it denotes a concept which is characteristic of mountain areas. All this leads to the final conclusion that the etymologists has to take seriously into consideration the possibility that the horonym *Bosnia* and the hydronym *Bosnia* are of Slavic origin.

Key words: Bosna, Bistrice, Bosnik, Bosnica, Bosanka, Búsna, Busnik, Bojsno, Bojsna, Boseň, Bosyně, bosna, fosna, busnovito

Ključne riječi: Bosna, Bistrice, Bosnik, Bosnica, Bosanka, Búsna, Busnik, Bojsno, Bojsna, Boseň, Bosyně, bosna, fosna, busnovito